1849. N°. 42.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag avond.

VRIJDAG, 6 APRIL.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 5 April.

Tot aanvulling van het programma en van de beschrijvingen van de begrafenis-plegtigheid van wijlen Z. M. Koning Willem II mag vermeld worden, dat ingevolge bevel des tegenwoordigen Konings, de Hoogleeraren aan de Leidsche Hoogeschool, *Cock*, *van Assen*, *Tydeman* en *Peerlkamp*, van den Kamerheer-Ceremoniemeester eene bijzondere uitnoodiging hadden ontvangen, om de plegtigheid van Woensdag 4 April in de Nieuwe Kerk te Delft bij te wonen. (De laatstgemelde heeft door afwezigheid en ongesteldheid aan de vereerende uitnoodiging niet kunnen voldoen.) Men zal zich herinneren, dat de Hoogleeraar *van Assen* in den veldtogt van 1831 als buitengewoon Secretaris aan den Prins van Oranje, Opperbevelhebber, (later Koning Willem II,) was toegevoegd geweest; en de drie andere Hoogleeraren de eer gehad hebben, aan de beide oudste Koninklijke Prinsen (de ééne, thans Z. M. de tegenwoordige Koning; de andere, de te vroeg ontslapen Prins *Alexander*) bij Derzelver verblijf aan de Leidsche Hoogeschool onderwijs te geven.

— Gisteren zijn van hier per spoortrein naar Delft vervoerd 518, en van Rotterdam naar Delft ruim 4000 personen. Ook zijn van hier en andere plaatsen den vorigen dag verscheiden honderde personen zoo met den spoortrein als met schuiten overgebragt.

— Het *Handelsbl.* van heden bevat een schoon gedicht van den rijkbegaafden Zanger Mr. I. da Costa, ten verzoeke der Uitgevers van genoemd blad vervaardigd; de Dichter heeft in dezen zang, **ROUW EN TROUW** getiteld, en voorafgegaan door de volgende tekstwoorden: *En de gansche Vergadering maakte een verbond in het huis Gods met den Koning, en hij zeide tot hen: Ziet, de Zone des Konings zal Koning zijn, gelijk als de Heer van de zonen Davids gesproken heeft.* II Chron. XXIII: 3, — eerst 's Konings dood bezongen, daarna den rouw van H. M. de Koningin voorgesteld, en haar op het lijden en sterven en de opstanding van Christus gewezen als balsem en kracht bij hare droefenis; waarna hij aldus voortgaat:

Nederland ontfangt zijn Koning uit die Vaderlijke hand,
Door wier weldaad sints drie eeuwen hier de Oranjeboom geplant
Voor de goudkleur zijner vruchten 't bloedrood aller tiranny
Deed verbleeken, deed verschieten, tot der zeeën overzij!
Neêrland heet zijn Koning welkom, dubbel welkom van dat strand,
Waar een and're DERDE WILLEM uit het hart van Nederland
Met de vrijheid van 't geweten al die vrijheên overbracht,
Ongelijkbaarste aller glories van het Nassausch Voorgeslacht!
Nederland begroet zijn Koning, bij 't gebrul van beider Leeuw,
Als den spruit dier vijftig Helden, die elkander eeuw aan eeuw
Steunend, volgend, of vervangend aan de spits van Neêrlands kroost,
Streefden, sneefden, kampten, duldden, onvermoeid en onverpoosd.
Nederland begroet zijn Koning als het Hoofd thands van dien stam,
Die, gerukt uit onzen bodem, ziel en welzijn mêt zich nam,
Maar gegrondvest in de harten, maar geworteld in de Macht,
Steeds ten teeken was en werktuig van bevrijding, uitkomst, kracht.
't Vaderland ontfangt zijn Koning als diens Zwijgers stamverwant,
Die, Ontwerper, Kweeker, Vader van 't verbonden Nederland,
Voor dat Neêrland en zijn vrijheên, onder God door Hem gewrocht,
Heeft geleden, heeft gebeden, tot zijn jongsten ademtocht. —
Als den Zoon des fieren Veldheers, die bij Quatrebras gebood,
En bij Waterloo den eindstrijd met zijn gudsend bloed begoot,
En, niet enkel op het slagveld in der volken oogen groot,
Ook als Vorst bezielend däärstond tot aan d'oever van zijn dood.

All' dier Helden, Vorsten, Vaders Naneef, Plaatsbekleeder, Zoon!
Stijg bij 't heil- en welkomjuichen onzer duizenden ten troon,
Met het oog op hen geslagen, op hun onverwelkbre faam,
Onvergeetbre zelfverzaking, onbevlekten Riddernaam, —
Met het hart van ijver blakend voor een natie, wier geluk
U het loon zij van der zorgen zielsmoed-oefenenden druk, —
Met de knie voor Hem gebogen, van Wien alle gave daalt,
Alle kracht en wijsheid afkomt, alle magt en luister straalt.
Koning! neem Uw staf in handen, naar 't op nieuw bezworen recht,
Dat weldadig nog zal wezen, zoo slechts biddend neêrgelegd
Op den grondslag der Geschiednis, op 't beginsel van Gods Woord!
Ja, ten overstaan dier Almagt, die de weêrzijdsche eeden hoort.
En den meineed van de volken en des dwingelands geweld
Plotsling tusschen beide tredend in gerechtigheid vergeldt!

Heer! behoud den DERDEN WILLEM! schenk Hem Uw gerechtigheid!
Geef Hem koningskracht in zachtheid, — bij oprechtheid, wijs beleid!
Keer in gunst tot loutre blijdschap zijn' in rouw begonnen loop!
Voor de Gade hem ter zijde, voor zijn Spruiten, Neêrlands hoop,
Voor geheel het Nassausch Stamhuis, voor gantsch Nederland te zaâm,
Overstort zijn hoofd met zegen in de vreeze van Uw Naam!
Onder zijn regeering blijve, tot aan 't uiterste der aard
't Plekje grond bevoorrecht heeten, steeds zoo wondervol bewaard, —
Bloeie wijsheid, kennis, Godsvrucht, die door liefde, recht en plicht,
De eerplaats heilige der grooten, en der mind'ren last verlicht', —
Rijze hoog de Oranjestandert, — breng' de Nederlandsche vlag,
Van het verste Westen wapprend tot aan d'opgang van den dag,
Handelschatten, welvaartsbronnen onze havens in en uit,
En den Heidnen, verre en heinde, 't Evangelieheilgeluid!

Heer! behoed met Neêrlands Koning heel het Nederlandsche Volk!
En verzwaart zich om ons henen de opgepakte donderwolk!
Die verwoesting dreigt en sloping aan 't aloude Vasteland;
Onze schuddende moerassen, met Oranje steeds beplant,
Zijt Gij machtig, God der Vaadren! te doen vast en veilig staan!
Dat alleenlijk, wat onze oogen ooit zien worden of vergaan,
Deze bede nooit van Neêrland onder Nassaus scepter wijk'!
„Worde Uw naam, o God, verheerlijkt! kome, o Heer, Uw koningrijk!"

's GRAVENHAGE, 5 April.

Bij Koninklijk besluit van den 31sten Maart 1849 is aan den Staatsraad in buitengewone dienst A. Goekoop, gewezen Inspecteur van den Waterstaat, verleend een pensioen van *f* 3,000 's jaars, op grond van de artt. 3 en 43 der wet op de burgerlijke pensioenen van den 9den Mei 1846.

Nog heeft Z. M. pensioen verleend aan H. Biljouw, weduwe van J. Kops, in leven Emeritus Hoogleeraar in de wis- en natuurkundige wetenschappen te Utrecht, ten bedrage van *f* 1000 's jaars; en aan C. Smit, weduwe van G. J. Meijer, in leven Hoogleeraar in de wijsbegeerte en letteren te Groningen, ten bedrage van *f* 837 's jaars.

— Naar men verneemt heeft Z. M. de Koning benoemd tot Grootkruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw, den Heer Mr. Lightenvelt, Minister van Buitenlandsche Zaken, en tot Ridders dier Orde, den Hofraad, Secretaris van Z. K. H. Prins Frederik, den Heer F. W. van Otterloo, de Heeren H. Strootman en W. J. Kempers, Leeraars aan de Konink. Akademie te Delft. Tot Commandeur der Orde van de Eikenkroon, Dr. G. Simons, Directeur der genoemde Akademie en tot Ridder dier Orde, den Heer L. P. Cavin, Bibliothecaris van wijlen Koning Willem II.

— H. M. de Koningin-Weduwe heeft zich dadelijk, bij Hare komst in de residentie naar het voormalig paleis van Z. K. H. Prins Alexander, aan den Bezuidenhoutschen weg begeven, alwaar H. M. haren intrek genomen heeft.

— Naar men verneemt zal de Graaf van Randwijck heden nacht van hier vertrekken, tot volvoering der zending die hem is opgedragen.

— Moeijelijk is het eene beschrijving te geven van de ontelbare menigte, die zich gisteren uit alle deelen des Rijks en ook van elders, in Delft bevond. Onafgebroken spoortreinen zoowel van Rotterdam als van hier hebben duizenden personen vervoerd. Dit was ook het geval met de volksschuiten. Bovendien was het getal algemeene en bijzondere rijtuigen zeer aanzienlijk. Ook het getal wandelaren was buitengewoon groot. Bij geen der vorige gelijksoortige treurige plegtigheden hadden zich zoovele personen in Delft vereenigd. Van gisteren morgen 6½ ure tot gisteren avond 12 ure zijn er onaf-

...oken spoortreinen van hier heen en wedergegaan. Het getal schuiten van ... naar Delft en terug, heeft ruim honderd bedragen.

— Heden middag zijn bij den Koning ten gehoore ontvangen de Hoofd-Officieren der verschillende wapens van het leger, die gisteren aan de lijkplegtigheid hebben deelgenomen.

— Volgens eenen bijzonderen brief uit Batavia door de *Utr. Cour.* medegedeeld, bestaat de expeditie naar Bali uit 6780 man en 12 oorlogschepen, eene magt zoo groot als die, welke de Engelschen tegen China hebben aangevoerd. Opperbevelhebber is de Generaal Michiels; Chef van den Staf de Luit-Colonel de Brouw en Commandant der artillerie de Overste Meis. De expeditie zou 15 Maart vertrekken.

ROTTERDAM, 3 April.

Heden avond ten 6 ure naderde de stoomboot *Stad Geertruidenberg* met 's Konings lijk deze stad. Van 's lands oorlogsbrik Pegasus, twee kannoneerbooten en de batterij aan de Werf werden 101 minuutschoten gedaan. Ten 3½ ure was Z. M. de Koning met den Generaal de Klercq en ten 5 ure Z. K. H. Prins Frederik, met Zijnen Adjudant aangekomen, ten einde deze plegtigheid bij te wonen.

Toen de boot aan den wal was, verscheen H. M. de Koningin-Weduwe, H. K. H. de Erfgroothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach en Z. K. H. Prins Hendrik, met gevolg, op het verdek. H. M. de Koningin-Weduwe begaf zich naar de katafalk en bleef daar in eene biddende houding staan. Onmiddelijk daarop begaf zich Z. M. Koning Willem III aan boord der stoomboot, ging naar Zijne Moeder toe en omarmde haar teederlijk. Bij de lijkkist van den overleden Vorst, omhelsden elkander toen al de leden van het Koninklijk Huis en stelden een tafereel daar, dat ieder, die er bij tegenwoordig was, met aandoening vervulde.

Het Koninklijke lijk werd daarop ontscheept en ontvangen door Z. K. H. Prins Frederik, eene deputatie uit de Stedelijke regering, den Vice-Admiraal en Buitengewonen Adjudant Rijk, als Minister van Marine, en den Opper-Stalmeester Graaf van Rechteren, als Groot-Officier van 's Konings Huis; terwijl tot datzelfde einde aldaar tegenwoordig waren de Gouverneur der provincie Zuid-Holland, en de Generaal-Majoor, Buitengewoon Adjudant des Konings, waarnemende provinciale Commandant.

De lijkkist werd gedragen en begeleid naar de rouwzaal, aan de woning van den Directeur der Marine, door Heeren Officieren der Rotterdamsche schutterij, der Marine en van het corps Mariniers, bijgestaan door de bazen en Commandeurs van 's Rijks werf.

Achter de lijkkist volgde Z. M. de Koning, H. M. de Koningin-Weduwe aan den arm geleidende; vervolgens Z. K. H. Prins Frederik, geleidende H. K. H. de Erfgroothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach aan zijnen regterarm, terwijl Z. K. H. Prins Hendrik aan hare regterzijde ging; voorts volgde de stedelijke deputatie, Officieren van alle wapenen, enz.

In de rouwzaal aangekomen, werd de lijkkist nedergezet. H. M. de Koningin-Weduwe naderde toen dezelve en legde, diep bewogen, een lauwerkrans aan het hoofdeinde van de kist, op de zilveren plaat waarop de woorden *Waterloo*, *Quatrebras*, *Leuven* en *Hasselt* zijn gegraveerd. Niet minder bewogen nam Koning Willem III de met eene witte panache prijkende muts zijns overleden vaders en plaatse haar in het midden van den lauwerkrans, waarna de kist op de estrade van den troon werd nedergezet. De zaal was thans met waskaarsen verlicht, terwijl de rijkssieraden benevens de ridderorden van den ontslapene op tabouretten waren gelegd. Onbeschrijfelijk indrukwekkend was toen de aanblik van dit geheel met zwart laken omhangen vertrek, langs welks wanden de zes reusachtige, met zwart bekleede kandelabres slechts een flaauw afschijnsel wierpen. Treffend was toen de aanblik van de lijkkist, welke het stoffelijk overschot bevatte van den Koning, eenmaal de trots van zijn volk; van den man, beweend door duizenden, die hij met weldaden overlaadde. Aandoenlijk vooral was het zien van al die leden van het Koninklijk Huis bij het lijk van Koning Willem II; van de gemalin, de zonen, de dochter en den broeder, bij het zielloos ligchaam van hun echtgenoot, vader en broeder!

De bewaring van het Koninklijk lijk werd daarna toevertrouwd aan den Opperkamerheer en aan de dienstdoende Adjudanten van wijlen den Koning.

H. M. de Koningin-Weduwe, H. K. H. de Erfgroothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach en Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, benevens een talrijk gevolg, zullen den nacht in de woning van den Directeur der Marine doorbrengen en dus onder hetzelfde dak, hetwelk het lijk van den overleden Koning bedekt.

DELFT, 4 April.

Ten 7 ure werd het Koninklijk lijk, aan 's Rijks Werf te Rotterdam, gesteld op den lijkwagen. Een Koninklijk saluut van 101 minuutschoten kondigde dat plegtige oogenblik aan. De lijkwagen was bespannen met acht paarden, behangen met rouwkleeden; elk paard werd begeleid door een' koetsier. Op het rouwkleed, dekkende de kist, waren geplaatst de epauletten, sjerp, de twee sabels en het hoofdtooisel, hetwelk Z. M. gewoon was bij plegtige gelegenheden te dragen.

Inmiddels hadden zich allen, die tot den plegtigen begrafenis-stoet behoorden, des voormiddags ten half tien ure aan de Nieuwe Brug te Delft vereenigd, om het Koninklijk lijk aldaar te ontvangen. Bij de aankomst werd een Koninklijk saluut van 101 minuutschoten gedaan.

Als dragers van het Koninklijk lijk bevonden zich de dienstdoende Adjudanten van wijlen Z. M., alsmede de Minister van Marine, de Vice-Admiraal Rijk, regts van den lijkwagen, en links de overige buitengewone Adjudanten, de Adjudanten van Z. M. den Koning en van HH. KK. HH. de Prinsen, alsmede zij, die eenige militaire betrekking bij het Koninklijke Huis bekleeden of vroeger bekleed hebben, benevens den Inspecteur-Generaal van de Geneeskundige dienst der zee- en landmagt, de Generaal-Majoor Doctor Beckers. Zij werden bijgestaan door 24 Onder-Officieren van de Schutterij en van de Zee- en Landmagt (waaronder de Sergeant der Grenadiers, veeljarig ordonnans bij wijlen Z. M.) die regts en links onmiddelijk naast den lijkwagen gegaan zijn.

Nu volgde de Koning, vergezeld van HH. KK. HH. de Prinsen Hendrik en Frederik. Voorts de Vlag-Officieren en Generaals. Eene Commissie van de dienstdoende Schutterij van de hoofdstad. 24 Kamerheeren. Een honderdtal personen uit den deftigen burgerstand van 's Gravenhage; die het allereerst verzocht hadden om het Koninklijk lijk te begeleiden. Eenige Kunstschilders te 's Gravenhage enz.

De Predikanten en Kerkvoogden van de Hervormde gemeente te Delft, en de Hof-Kapelaan waren in de kerk aanwezig, tot het ontvangen van den begrafenisstoet.

De Koninklijke grafkelder was van binnen met zwart behangen.

Tot het bijwonen van deze plegtige ter aarde bestelling waren van wege Z. M. den Koning uitgenoodigd en werden in de kerk, door de Aide-Ceremoniemeesters, naar de voor hen bestemde plaatsen geleid: 1°. de Leden van het Corps Diplomatique, residerende te 's Gravenhage; 2°. de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal; 3°. de Ministers, Hoofden van ministeriele Departementen; 4°. de Ministers van Staat en de Kanselier en de Grootkruisen der orden; 5°. het Voorzittende Lid van den Raad van State; 6°. de President van den Hoogen Raad der Nederlanden; 7°. de President van de Algemeene Rekenkamer; 8°. de President van den Hoogen Raad van Adel; 9°. de Gouverneur der Provincie Zuid-Holland; 10°. de Burgemeester van de Hoofdstad des Rijks; 11°. de Burgemeester der Koninklijke Residentie; 12°. de Officier van gezondheid der 2de klasse van Hees en Doct. Maes te Tilburg en 13 de Officier van de dienstdoende Schutterij te Tilburg, die de eerewacht aldaar gecommandeerd heeft op den dag van het overlijden van Z. M.

Toen de trein aan de Nieuwe Kerk kwam, rangschikten zich de Officianten aldaar in twee rijen, de jongste aan de kerkdeur: en zoo wijders naar het koor toe; de Kamerheeren vervolgden deze beide rijen tot aan het graf; zij maakten alzoo twee rijen uit, tusschen welke het Koninklijke Lijk doorging. De Herauten van Wapenen plaatsen zich, met hunne wapendragers, regts en links aan den ingang van het graf. De dragers der Ridderorden en van de Rijks-sieraden plaatsten zich om het graf henen.

Aan den ingang der Kerk werd het Koninklijke Lijk op eene lijkbaar gesteld, en tot aan het graf gedragen door vier en twintig Officieren van het garnizoen te 's Gravenhage, onderling door het lot daartoe bestemd, die deze onderscheiding hadden verzocht.

Vervolgens werden op eenen wenk van den Kamerheer-Ceremoniemeester, de versierselen van het rouwkleed afgenomen en overhandigd aan den waarnemenden Hofmaarschalk, die dezelve ter voorloopige bewaring overgaf aan den Luitenant-Generaal en buitengewonen Adjudant, Graaf de Cruquenbourg. Na den afloop der plegtigheid, heeft de waarnemende Hofmaarschalk de Ridderorden en Rijks-sieraden onder zijne bewaring genomen.

Toen hield de Wel-Eerw. Heer Ds. Ruitenschild, Predikant te 's Gravenhage, eene rede bij het geopend graf, dat gereed stond de laatste overblijfselen van den overleden Koning te ontvangen.

De Leeraar, de hand leggende op de Lijkkist van den ontslapen Koning, sprak het volgende:

„Zoo gaat dan nu reeds Koning Willem II tot Zijne Vaderen. In naam Zijner Majesteit en van het Vorstenhuis, in naam van landgenoot en vreemdeling, spreken wij een woord van hulde en liefde.

„Voor u, die de Erfgenaam zijt der Kroon, was zulk een Vader een dierbare schat, gelijk Hij het sieraad is geweest en de vreugde van Uw geslacht. Nu dat alles hier heeft opgehouden, nu mag het smartgevoel leven en zich uitstorten. Maar gij, o Vorsten, mogt dan toch den ontslapene met edele dankbaarheid den Uwen noemen. De innerlijke genegenheid is boven de magt des doods. En uwe liefde zal zich verblijden in de eer van den Geliefde.

„O, dat aandenken verzacht de wonde, die is geslagen. Nog jeugdig Prins, was deze Oranje reeds erfgenaam van den roem zijner Vaderen. Hij werkte krachtig mede aan de bevrijding van ons werelddeel. Hij heeft bij herhaling gestreden voor de regten en eer van zijn Vaderland. Hij bragt groote offers aan de rust van zijne onderdanen. Hij was bevorderaar van het schoone en goede, weldoener en toevlugt voor ongelukkigen, bemind bij allen en zich zelven beheerschende onder zware beproeving.

„Nu is deze toch ook en al de moeite geëindigd, en die hagchelijke en gevaarlijke reis, die moest volbragt worden eer de herbergzame woning veilig werd bereikt. Nu is het rust der eere, van wege moed en trouw in gevaren. Ook geliefd en betreurd gaat die Koning heen, want hij was bij uitnemendheid edel en goed. En ons nederig geloof durft het uitspreken: „De rust is beter en in vrede, want wij zagen zijn ootmoed voor God, de vrucht zijner liefde en de blijken zijner vreugde in en hope op Jezus Christus."

Gij, o Vorsten, neemt dan met de Uwen het woord des vertrouwens op de lippen: „Hij zal wel tot ons niet wederkeeren, maar wij

„zullen toch tot Hem gaan." Nu God het aldus beschikte, nu willen ook wij berusten in den raad des Albestuurders, en schatting blijven opdragen van onze erkentenis en hoogachting. „Eere blijve dien Naam bij tijdgenoot en nakomelingschap. Dat beeld van vorstendeugd zweve ons dikwijls voor den geest, opdat regt en pligt en weldoen ons dierbaar zij. Alle onze vermogens, is het noodig, ook arm en leven beloven en wijden wij hier als een offer aan God, Vaderland en Koning.

„Zoo kan ook volgen op lager standpunt wat het sterven wenschelijk maakt, het weenen van dankbaren, als onze tranen reeds voor altijd zijn afgedroogd; hier achting, eer en liefde, en dáár genot en vreugde, waar het geringste goed, eenmaal verrigt, niet onbeloond wordt gelaten.

„Dank, dank ook voor 's Konings Moeder, de beminde en geëerbiedigde Koningin-Weduwe, dat er zoete druppels zijn gemengd in den bitteren beker. Gezegend, die vallen onder edel en heilig strijden. Gelukkigen, die den dood vinden op hunnen post. De Levensvorst en Zaligmaker wil Hun de kroon der overwinning op het hoofd drukken. Het loon is in Zijne hand, en onvergankelijke eere. Amen."

In dit plegtig oogenblik, terwijl allen die daar tegenwoordig waren den strakken blik naar het grafgewelf gevestigd hielden, werd de kist ontdaan van het rouwkleed, en vóór in het graf nedergelaten te worden, nam Koning Willem III de door zijne moeder gevlochten lauwertak op, hief dezelve opwaarts, en sprak toen op gevoelvollen toon eenige uit het hart gevloeide woorden, ter eere van zijn ontslapen Vader, en herhaalde in dat plegtig oogenblik nogmaals zijne eenmaal gedane belofte, om de voetstappen van zijnen onvergetelijken Vader te drukken. Bij het uiten dezer woorden legde Z. M. den krans weder op de kist, nam een der twee degens van wijlen Koning Willem II, welke op de kist waren nedergelegd, en stelde dien aan Prins Hendrik ter hand. Beide broeders omarmden elkander teederlijk.

Na den afloop der verzegeling werd de lijkbaar, met het rouwkleed daarover, boven den ingang van den grafkelder gesteld; waarna de heraut van wapenen van Nederland (Mr. J. J. Nahuis) met luider stem heeft aangekondigd: dat de plegtige ter aardebestelling van het stoffelijk overblijfsel van Z. M. Willem II, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., volbragt was.

Zoowel toen de stoet, en bepaaldelijk de lijkkist de kerk binnen kwam, als toen de heraut den afloop dezer treurige plegtigheid had aangekondigd, deed zich het orgel in de kerk hooren, dat door den Heer Klerckx bespeeld werd, en bragten de roerende en indrukwekkende toonen niet weinig toe, om den opgewekten godsdienstigen ernst en eerbied te verhoogen.

Talloos was de menigte van allen rang en stand, die bij de ter aardebestelling van Neêrlands tweeden Koning tegenwoordig was.

Treffend en uitmuntend was de treurmuzijk die de muzijkcorpsen der talrijke troepen, die op dezen dag dienst hebben verrigt, op verschillende tijdstippen aanhieven. Die algemeene rouw, de digtgerolde vaandels, de trommen en trompetten, met rouwfloers omhangen en omstrikt; de treurtoonen die men hoorde; dit alles gevoegd bij het statige van den optogt, het doffe galmen der klokken en het gebulder van het geschut, dat alles gaf aan deze treurige plegtigheid een eigenaardig somber aanzien.

Gewis stemde dit dan ook zoo velen, die hier uit verschillende streken des lands, en zelfs uit den vreemde waren zamengevloeid, tot hoogen ernst, en menigeen zag men diep ontroerd, menige traan vloot over het afsterven van eenen edelen Koning, van eenen getrouwen vriend van zijn Vaderland.

Diep bewogen waren echter vooral Z. M. de Koning en HH. KK. HH. de Prinsen, die hunnen waardigen Vader en Broeder ter laatste rustplaats hadden geleid.

— Na den afloop der plegtigheid is het bataillon 's Gravenhaagsche Schutterij, voor dat het naar de residentie terugkeerde, buiten deze stad op brood, kaas en bier onthaald.

AMSTERDAM, 4 April.

Alhier heeft zich eene Commissie gevestigd, met den Ed. Achtb. Heer Burgemeester aan het hoofd, ter inzameling van gelden, tot oprigting van een standbeeld voor *Willem II*, binnen deze stad. (*Amst. Cour.*)

— Ontzettend is de vloed van belangstellenden in de treurige plegtigheden, die gisteren en heden te Rotterdam en te Delft hebben plaats gehad. Op gisteren zijn er langs den Hollandschen spoorweg niet minder dan 1278 passagiers van hier derwaarts gereisd, en heden morgen telde de trein, die ten half zeven ure vertrok en die in twee deelen gesplitst was, 36 passagiers rijtuigen, 831 reizigers in hebbende. Het gezamenlijk getal over de beide dagen beloopt alzoo 2104.

GEERTRUIDENBERG, 3 April.

Heden ochtend ten 11 ure, kwam de lijkstoet uit Tilburg alhier aan. Het Vorstelijk lijk werd naar de boot gedragen door Onderofficieren van de lansiers en der schutterij van Tilburg. Prins Hendrik heeft zelf in persoon medegedragen. Ten half 3 ure des namiddags arriveerden de Koningin en Prinses Sophia en gevolg. De stoomboot Geertruidenberg vertrok van hier ten 3 ure en werd gevolgd door de stoombooten der Ned. Stoomboot-Maatschappij, de Noord en Prins Frederik, die het gevolg, equipage en paarden aan boord hadden.

TILBURG, 3 April.

H. M. de Koningin-Weduwe heeft den Heer Burgemeester eene som van *f*1000, ten behoeve van de armen dezer stad overhandigd, van welke door H. M. *f*500 voor de R. C., *f*250 voor de Protestanten en een gelijk bedrag voor de Israëliten is toegekend.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

SARDINIË.

Men beweert, dat Karel Albert, na het gevecht bij Novara, aan het Ministerie het volgende heeft geschreven: »Alles is verloren, zelfs de eer van Piemont! Ik heb in de gelederen der soldaten den dood gezocht, doch God heeft mij die ramp doen overleven. Ik leg de kroon neder ten behoeve van mijn zoon en vertrek; waarheen weet ik niet." — De gewezen Koning reist onder den naam van Graaf de Bard en is alleen vergezeld door den Heer Comalero, Kabinetskoerier en den Heer Valetti, en zou door het zuiden van Frankrijk den weg naar de Spaansche grenzen hebben genomen.

— De *Nazione* van den 28sten deelt mede, dat Generaal Ramorino te Turyn is aangekomen, onder een militair escorte van zes karabiniers. De stad is rustig, doch er heerscht eene sombere stemming.

— De Constitueerende Vergadering te Rome heeft eene proclamatie aan al de inwoners der Romeinsche republiek gerigt, waarin wapens en geld voor den oorlog gevraagd worden.

— Aangaande den op den 24sten Maart bij Novara voorgevallen veldslag, berigt de Veldmaarschalk Radetzky onder anderen het navolgende aan het ministerie van oorlog, ten 12 ure des nachts:

De vijandelijke legermagt, aan wie door de inneming van Mortaro de terugtogt afgesneden was, besloot, ter sterkte van 50,000 man, in de stelling van Olengo, voor Novara, haar geluk te beproeven. Het tweede corps, onder bevel van den dapperen Generaal Baron d'Aspre, dat de voorhoede vormde, rukte gisteren van Vespolate naar Olengo, en ontmoette daar den vijand, die op de naburige hoogten post gevat had. De sterkte van dezen, die men niet vermoed had, maakte den uitslag van het gevecht eenige uren twijfelachtig, alzoo het tweede legercorps niet terstond door de troepen die er achter oprukten, kon ondersteund worden. In de regterflank des vijands had ik het vierde, en achter hem het eerste legercorps doen oprukken, ten einde hem aan gene zijde der Agogna geheel en al om te trekken. Z. K. K. H. de Aartshertog Albrecht, die de voorhoede-divisie aanvoerde, bood alhier met heldenmoed gedurende eenige uren den aanval des vijands in het front wederstand, tot dat de Generaal Baron d'Aspre, in vereeniging met den bevelhebber van het derde legercorps, den Luitenant-Veldmaarschalk Baron Appel, dit laatstgenoemde corps met evenveel vastberadenheid als moed op de beide vleugels der divisie van den Aartshertog Albrecht schaarde, terwijl ik zelf het reserve-corps achter het centrum dier divisie deed post vatten. Door den onovertrefbaren moed en de met niets te vergelijken dapperheid en vastberadenheid van mijne brave troepen, gelukte het ook ons front zegevierend te handhaven, tot dat het vierde corps door de omzigtige leiding van zijnen aanvoerder, den Luitenant-Veldmaarschalk Graaf Thurn, aan gene zijde der Agogna in de regterflank des vijands met zoodanigen uitslag opereerde, dat bij deze beslissende beweging de vijand omstreeks den avond op alle punten in groote verwarring vlugtte, en genoodzaakt was noordwaarts in het gebergte terug te trekken. Ik kan niet dan met een geroerd hart vermelden, hoezeer in dezen strijd mijne waardige Generaals, mijne brave Officieren en alle manschappen van mijn dapper leger hunnen ijver voor de dienst van Z. M. en eene aan geestdrift grenzende dapperheid hebben doen blijken. Ieder man was een held. Om regtvaardig te zijn moet ik eigenlijk allen noemen, want de overeenstemming in moed was der regtvaardige zaak, ten behoeve van welke wij voor onzen Keizer streden, in de hoogste mate waardig.

Onze zegeteekenen zijn 12 kanonnen, 1 vaandel, 2 à 3,000 gevangenen. Het verlies des vijands bedraagt, zoo ver bekend is, 2 Generaals die gesneuveld zijn, 16 doode of gekwetste Staf-Officieren en 3 à 4,000 man. Ons verlies op dezen beslissenden dag was helaas! zeer aanzienlijk. Bij ieder der regementen en bataillons van de eerste linie zijn 10 à 12 Staf- en Hoofd-Officieren deels gesneuveld deels gekwetst, en het verlies aan gesneuvelde of gewonde manschappen beloopt tusschen de 2 en 3,000 man. Maar niemand was te houden: men wilde niet slechts niet de laatste, men wilde overal de eerste zijn. De slag duurde van 10 ure 's morgens tot diep in den nacht.

Toen ik na afloop van den slag in mijn hoofdkwartier terugkeerde, en den kwartiermeester-Generaal, Luitenant-Veldmaarschalk Hess, nog op het slagveld achterliet, ten einde de noodige schikkingen voor het vervolgen van den vijand te maken, werd aan dezen plotseling de Piëmontesche Generaal Cosatto als parlementair aangediend, welke zich met hem wenschte te onderhouden, en van de zijde des Konings van Piëmont den wensch kwam kenbaar maken, eenen wapenstilstand te sluiten, met het verzoek dat de vijandelijkheden zoolang gestaakt zouden worden, tot hij aan de Kamers te Turyn daarvan zou hebben kennis gegeven. Dit voorstel werd, bij mijne afwezigheid, door den Luitenant-Veldmaarschalk Hess terstond verworpen, met de verzekering dat de vijandelijkheden dag en nacht zouden voortduren; tevens werden echter de vroegere voorwaarden van wapenstilstand als de eenige aanneemelijke aangeboden, welke inhielden: de militaire bezetting der landstreken tusschen den Ticino en de Sesia, zoowel als der stad Alessandria geheel en der vesting van dien naam gedeeltelijk, voorts den aftogt der Sardinische vloot uit de Adriatische zee en de snelst mogelijke vredesonderhandelingen tusschen Oostenrijk en Sardinië door middel van afzonderlijk daartoe bestemde Gezanten.

Heden morgen vernam ik door genoemden Piëmonteschen Generaal, dat Karel Albert van de kroon afstand gedaan, en dien na den slag aan zijnen oudsten zoon, den Hertog van Savoije, bad overgedragen. Morgen zal ik uitvoerig de bepalingen der overeenkomst, waarvan eenige nog stelliger zullen worden omschreven, aan Uwe Exc. toezenden, alzoo de uitputting en vermoeijenis der verschillende mij omgevende personen, voor heden geen breedvoeriger berigt hieromtrent toelaten te geven.

— Omtrent dit gevecht wordt door een der Fransche dagbladen nog de volgende bijzonderheid medegedeeld:

Koning Karel Albert heeft in de laatste oogenblikken zijner Regering de schitterendste blijken van moed gegeven. Ziende dat verscheiden regementen weigerden te strijden, heeft hij dezen door alles wat het hart van een soldaat kan bewegen, tot de verdediging des lands zoeken over te halen. Toen zijne pogingen vergeefs waren, is hij voor een' der regementen op de knieën gevallen, uitroepende: *zoo gij niet voor uwen Koning, noch voor uwe onafhankelijkheid sterven wilt, sterft dan, lafhartigen, voor de eer van uwe uniform en voor den roem uwer wapenen!*

Zijne verzoeken en gebeden, alles leed schipbreuk op den invloed der reactie-partij, die sedert lang het leger gedemoraliseerd had. Toen verscheurde de Koning zijn kleed en verbrak hij zijnen degen, zeggende dat hij geene uniform wilde dragen die voor altijd onteerd was.

STADS BERIGT.

Gedurende de maand Maart 1849, zijn binnen de Stad *Leyden* overleden 75 personen, als: 21 Mannen, 17 Vrouwen, 22 Zoons en 15 Dochters, daarenboven als levenloos aangegeven 1.

In diezelfde maand zijn aldaar geboren 145 kinderen, als 78 Zoons en 67 Dochters, waarbij drie paar Tweelingen.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIE AAN DE GRONINGSCHE HOOGESCHOOL.

Den 31ste Maart de Heeren J. V. C. Wichers, van Delfzijl en B. Oesting, van Assen, in de Regten, met *Theses*.

207de Staats-Loterij.

Trekking der Vijfde Klasse.

7de Trekking. Geene.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd.
LEYDEN,
5 April 1849.

M. LUIJMES.
en
J. L. G. VAN DER BREGGEN.

Op den 5^{den} April 1849 overleed, in den ouderdom van ruim 7 jaren, JOHANNA SOPHIA EMMA PLUYGERS, eenige Dochter van D^{r}. W. G. PLUYGERS en C. A. PLUYGERS, geb. VOORHELM SCHNEEVOOGT.

Eenige Kennisgeving.

Voor de vele blijken van deelneming, ons betoond bij het overlijden van onzen waarden Vader en Behuwdvader, den Wel-Edel Gestrengen Heer S. VAN GENNEP, betuigen wij bij deze onzen hartelijken dank.

C. S. J. S. EICHMAN. — VAN GENNEP
J. H. EICHMAN.

OPENBARE VERKOOPING,

in het *Heeren-Logement* aan den Burg binnen de Stad *Leyden*, op Zaturdag den 7^{den} April 1849 bij *opveiling*, en op Zaturdag den 14^{den} April daaraanvolgende bij *afslag*, beide de dagen des Avonds ten zes ure van:

N°. 1. Een hecht, sterk en weldoortimmerd HUIS EN ERVE, staande en gelegen binnen de Stad *Leyden*, aan de Zuidzijde van de Breedestraat tegenover het Stadhuis, geteekend Wijk IV N°. 303, bevattende *acht* zoo Boven- als Beneden-Kamers, alle Behangen en meerendeels van Stookplaatsen voorzien, Keuken, Kelder, Zolder, Dienstboden-Kamer, extra goed, Regen- en Pompwater en verdere Commoditeiten. — Verhuurd voor *f* 400 's jaars, tot primo Mei 1849.

N°. 2. ***(Op Regterlijke Autorisatie.)*** Een HUIS EN ERVE, staande en gelegen binnen de Stad *Leyden*, aan de Zuidzijde van de Hoogewoerd omtrent de Bolwerkstraat, Wijk III N°. 293.

N°. 3. ***(Vrijwillig.)*** Eenen zeer aangenaam gelegen en fraai uitzigt hebbenden SPEELTUIN, genaamd *Lust tot Rust*, waarin fijne Vruchtboomen, twee uitmuntende Koepels en Vischhuisje, een nieuwe van Steen gebouwde Kamer, met Keuken, Zolder en verdere Gemakken, gelegen even buiten de Mare Poort der Stad *Leyden*, aan den hoek van den Maredijk onder *Oegstgeest*, Wijk III N°. 21, uitkomende aan de Haarlemmertrekvaart.

De partij N°. 1, welke inmiddels *UIT DE HAND TE KOOP* is, kan primo Mei 1849, partij N°. 2 dadelijk en de partij N°. 3 den 18^{den} April aanstaande, in bezit worden genomen.

Zijnde inmiddels nadere informatiën te bekomen ten Kantore van den Notaris G. KLAVERWYDEN te *Soeterwoude*, alwaar van de Veiling af, tot twee dagen vóór den afslag, Verhoogingen zullen worden aangenomen, tegen genot van *een vijfde* van iedere Verhooging.

Lees hier! Lees hier!

Aan het ***Commissie-, Handel-, Huur- en Verhuur-Kantoor*** Pieterskerkstraat te *Leyden*, worden om gegronde redenen; zeer civiel te Koop aangeboden: 2 à 3 op het beste gedeelte der Stad gelegene **WINKEL-AFFAIRES**, bijzonder geschikt voor **Kruideniers-, Tabaks-, Galanteriën- of Manufactuur-Affaires**; informatiën liefst in Persoon, en worden er onderscheidene zeer nette en goed onderhoudene Huizen zeer civiel en op gunstige voorwaarden te Koop aangeboden, alsmede te Huur verscheidene nette en op vrolijke standen gelegene Woningen en Kamers, Gemeubeleerd en Ongemeubeleerd.

Er wordt gevraagd, een Tuintje met Koepeltje te Huur, voor p. m. *f* 30, alsmede een Pakhuis met Woning er boven of naast aan; verder bieden zich nog aan: een paar bekwame Boekhouders, eenige Winkeldochters, Modemaaksters, Kameniers, Keuken-, Werk- en Kindermeisjes, tegen Mei en terstond; en worden nog gevraagd twee bekwame Huisbedienden. De Directeur biedt zich ook aan tot het waarnemen van gezonde zaken, en incasseren van solide posten enz.

De Directeur, J. C. F. DONKERSLOOT.

UIT DE HAND TE KOOP:

een **BUITENPLAATSJE**, geschikt voor **Zomer- en Winterverblijf**, zijnde de Woning onlangs voor het grootste gedeelte geheel vernieuwd, gelegen buiten de Rhijnsburgsche Poort der stad *Leyden*, nabij het Station van den spoorweg, aan de Poelbrug onder *Oegstgeest*. Te bevragen bij de Eigenaresse en Bewoonster zelve, of ten Kantore van den Notaris J. A. PRYN, te *Leyden*.

Bij P. H. VAN DEN HEUVELL, te *Leiden*, is van de Pers gekomen, en heeft alom verzonden:

Mr. H. W. TYDEMAN, (*Prof. Jur. enz.*)

DRIE VOORLEZINGEN OVER DE VOORMALIGE STAATSPARTIJEN IN DE NEDERLANDSCHE REPUBLIEK.

Met aanteekeningen en bijlagen. Prijs *f* 1.90.

Dit werkje, steeds belangrijk bij de beoefening van de Geschiedenis des Vaderlands, mag vooral zoodanig geacht worden in het tegenwoordig tijdsgewricht.

VOOR HET OP TE RIGTEN STANDBEELD VAN WILLEM II.

Bij den Boekhandelaar JAC^{s}. HAZENBERG CORN^{s}. ZOON zal uitgegeven worden, onder toezigt en medewerking van den Wel-Eerw. Heer J. E. INCKEL, een **PRACHTWERK**, waarin worden opgenomen alle Zangen, betrekking hebbende op de vroegere en latere Krijgsbedrijven, en vooral ook op het voor het gansche volk van Nederland zoo smartelijk overlijden van den geliefden Vorst. Alle Dichters en Dichteressen worden uitgenoodigd de onder hen berustende bijdragen in te zenden, opdat alzoo een Letterkundig Gedenkstuk ter zijner eere worde daargesteld. Een welgelijkend Portret des geliefden Konings, en eene korte Levensbeschrijving, zullen het geheel voorafgaan. De Uitgave geschiedt op best Velin Papier, elk vel druks zal berekend worden tegen 20 Cents.

Lijsten van Inteekening zullen aangeboden worden. Mogten alle medewerken ter verhooging der eer van Hem, die teregt door een dankbaar Volk als Vader des Vaderlands beweend wordt. De opbrengst van het **Prachtwerk** is bestemd voor het op te rigten **Standbeeld** van

WILLEM II.

De voortreffelijke uitwerking der Holloway's Pillen, tot herstel van slechte spijsvertering, Lever- en Maagkwalen.

De buitengewone hoedanigheid der *Holloway's Pillen*, als een zeker middel in alle gevallen waar de maag werkeloos of ongesteld, of de lever aangetast is, is algemeen erkend in alle standen der Maatschappij. Ter genezing van zulke ongesteldheden overtreffen zij elk ander tot dus verre ontdekt geneesmiddel. Zij werken zoo onmiddelijk op de ongesteldheid zelve, dat elke lijder ten deze slechts eene enkele proef gelieve te nemen, om van derzelver krachtdadige uitwerking overtuigd te zijn; voornamelijk diegenen welke door een veeljarig verblijf in Indië, of wel door weinig beweging, of veel zitten ten gevolge van aanhoudend studeren enz., in eenen hoogeren graad aan de bedoelde ziekte lijden.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:
Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.
Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG, 4 APRIL.

Geen Beurs gehouden.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.